

Diana proti Itálii, rozsudek ze dne 27. 2. 1992

Stěžovatel: Diana

Žalovaný stát: Itálie

Číslo stížnosti: 11898/85

Datum: 27.02.1992

Článek Úmluvy: čl. 31

čl. 32

čl. 43

čl. 47

čl. 50

čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: spravedlivé zadostiučinění, spravedlivý proces

Významnost: 3

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

27. února 1992

VĚC DIANA

(Rozsudek ve věci Diana versus Itálie)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající podle článku 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a podle relevantních ustanovení Jednacího řádu Soudu jako Senát, který tvořili soudci R. Ryssdal, předseda, F. Matscher, B. Walsch, C. Russo, A. Spielmann, N. Valticos, A. N. Loizou, J. M. Morenilla, F. Bigi, jakož i M. - A. Eissen, tajemník Soudu, a H. Petzold, zástupce tajemníka Soudu, po uzavřené poradě, která se konala ve dnech 30. října 1991 a 24. ledna 1992, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 8. března 1991 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházela stížnost (č. 11898/85) proti Italské republice předložená u Komise podle článku 25 italským občanem, panem Giovanni Dianou, dne 3. října 1985.

Žádost Komise se opírala o články 44 a 48 a o prohlášení, jímž Itálie uznala obligatorní jurisdikci Soudu (článek 46). Předmětem stížnosti byla žádost o vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ustanovením 33 § 3 písm. d) Jednacího řádu Soudu

stěžovatel prohlásil, že si přeje zúčastnit se jednání, a určil svého advokáta, který jej bude zastupovat (ustanovení 30).

3. Dne 23. dubna 1991 předseda Soudu rozhodl, že v souladu s ustanovením 21 § 6 Jednacího řádu Soudu a v zájmu řádného chodu justice budou tento případ a případy Ridi, Casciarolli, Manieri, Mastrantonio, Idrocalce S.r.l., Owners' Services Ltd., Cardarelli, Golino, Taiuti, Maciariello, Manifattura FL, Steffano, Ruotolo, Vorrasi, Cappello, G. v. Itálie, Caffé Roversi S.p.a., Andreucci, Gana, Barbagallo, Cifola, Pandolfelli a Palumbo, Arena, Pierazzini, Tusa, Cooperativa Parco Cuma, Serrentino, Cormio, Lorenzi, Bernardini a Gritti a Tumminelli projednány týměž Senátem.
4. Senát, který byl k tomuto účelu vytvořen, zahrnoval ex officio pana C. Russo, zvoleného soudce s italským občanstvím (článek 43 Úmluvy), a pana R. Ryssdala, předsedu Soudu (ustanovení 21 § 3 písm. b/ Jednacího řádu Soudu). Téhož dne, za účasti tajemníka Soudu, vylosoval předseda Soudu jména dalších sedmi členů, jimiž se stali F. Matscher, J. Pinheiro Farinha, Sir Vincent Evans, A. Spielmann, I. Foighel, J. M. Morenilla a F. Bigi (článek 43 in fine Úmluvy a ustanovení 21 § 4 Jednacího řádu Soudu).

Následně pak B. Walsh, A. N. Loizou a N. Valticos, náhradní soudci, nahradili pana Pinheira Farinhu a Sira Vincenta Evanse, kteří oba rezignovali a jejichž nástupci se ujali svých funkcí před rozpravou konanou dne 30. října, a pana Foighela, který nebyl schopen zúčastnit se dalšího projednávání případu (ustanovení 2 § 3, 22 § 1 a 24 § 1 Jednacího řádu Soudu).

5. Pan Ryssdal se ujal funkce předsedy Senátu (ustanovení 21 § 5 Jednacího řádu Soudu) a prostřednictvím zástupce tajemníka Soudu konsultoval se zástupcem italské vlády (dále jen „Vláda“), s delegátem Komise a s právním zástupcem stěžovatele ohledně organizace řízení (ustanovení 37 § 1 a 38 Jednacího řádu Soudu). V souladu s postupem, který vzešel z těchto konsultací, obdržel tajemník Soudu vyjádření stěžovatele, jemuž předseda povolil použít italský jazyk (ustanovení 27 § 3 Jednacího řádu Soudu), a vyjádření Vlády dne 16. července 1991. Dopisem, který došel 22. srpna, informoval sekretář Komise tajemníka Soudu, že delegát Komise nepokládá za nutné se k této otázce vyjádřit.
6. Dne 28. června 1991 Senát rozhodl, že nesvolá ústní jednání, jelikož usoudil, že jsou splněny podmínky pro takovou odchylku od běžného postupu (ustanovení 26 a 38 Jednacího řádu Soudu).
7. Dne 28. srpna předložila Komise spis týkající se řízení, které před ní proběhlo, jak o to požádal tajemník Soudu na pokyn předsedy.
8. Dne 14. října a 5. listopadu předložily Vláda a Komise své připomínky k požadavkům stěžovatele ohledně spravedlivého zadostiučinění (článek 50 Úmluvy).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

9. Pan Giovanni Diana je italským občanem a bydlí v obci Rocchetta di Cairo (Savona). Skutkové okolnosti zjištěné Komisí podle článku 31 § 1 Úmluvy jsou následující (odstavce 16-25 její zprávy):

„16. Podle protokolu ze dne 12. a 14. dubna 1978 podal stěžovatel žalobu proti panu Z. a paní V. u Okresního soudu v Savoně, aby rozhodl, že stěžovatel změnil zákonným způsobem podmínky upravující užívání a právo cesty, kterými byl zatížen jeho majetek.

17. Dne 5. června 1981 byla žaloba rozšířena o dvě další žaloby podané koncem listopadu (začátkem prosince) 1979 a v březnu 1981 s cílem rozhodnout o rozsahu zmíněného práva cesty a o zneužívání práva cesty panem Z. a paní V.
18. V mezidobí se konalo sedm ústních jednání, a to 26. května 1978, 6. října 1978, 19. ledna 1979, 19. dubna 1980, 30. května 1980, 31. října 1980 a 12. prosince 1980.

19. Dne 3.července 1981 nařídil vyšetřující soudce stranám, aby se osobně dostavily a obeslal je k ústnímu jednání na 17. listopadu 1981, přičemž tento den nařídil ohledání místa. K tomu pak došlo dne 30. dubna 1982.
20. Dne 12. listopadu 1982 obeslal vyšetřující soudce strany k ústnímu jednání na 21. prosince 1982, kdy nařídil další ohledání místa za účelem docílit smírného urovnání případu.
21. Ústní jednání bylo původně stanoveno na 26. března 1983, avšak bylo odročeno na 16. dubna 1983 na žádost stran ze dne 25. března 1983. V daný den však vyšetřující soudce, když dospěl k názoru, že smírného urovnání případu se nepodaří docílit, zrušil ohledání místa, a to na žádost stěžovatele.
22. Další dvě ústní jednání se konala ve dnech 3. a 17. června 1983, načež byl vyšetřující soudce přeložen. Další ústní jednání před novým soudcem se konalo až 23. listopadu 1984.
23. Po ústních jednáních, která se konala ve dnech 1. a 29. března 1985, vyzval vyšetřující soudce strany, aby předložily své závěrečné návrhy při ústním jednání 12. července 1985; na tento den postoupil případ příslušnému senátu okresního soudu.
24. Ústní jednání před soudním senátem se konalo dne 8. května 1987. Rozsudek, kterým byly požadavky stěžovatele shledány oprávněnými, byl vynesena dne 28. května a byl zaregistrován u kanceláře soudu dne 12. srpna 1987.
25. Dne 23. října 1987 se pan Z. a paní V. odvolali proti rozhodnutí Okresního soudu v Savoně. Během ústního jednání, jež se konalo dne 28. dubna 1988, předložily strany svá konečná podání a případ byl postoupen příslušnému senátu Odvolacího soudu v Janově, před nímž se ústní jednání údajně konalo dne 17. března 1989. Dne 5. října 1989 bylo odvolání zamítnuto. Text rozhodnutí byl zaregistrován v u kanceláře soudu dne 30. října 1989.“
26. Podle informace, kterou Evropskému soudu poskytl stěžovatel, stal se rozsudek odvolacího soudu konečným dne 29. ledna 1990.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

11. Pan Diana předložil svou stížnost Komisi dne 3. října 1985. Stěžoval si na délku civilního řízení, k němuž dal podnět, a odvolal se na článek 6 § 1 Úmluvy.
12. Dne 11. května 1990 prohlásila Komise stížnost (č. 11898/85) za přípustnou. Ve své zprávě ze dne 15. ledna 1991 (článek 31) vyjádřila jednomyslný názor, že článek 6 § 1 byl porušen.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy
2. Stěžovatel tvrdil, že jeho civilní žaloba nebyla projednána v „přiměřené lhůtě“, jak požaduje článek 6 § 1 Úmluvy, podle něhož:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem.“

Vláda tomuto názoru oponovala, kdežto Komise jej akceptovala.

14. Lhůta, kterou je třeba vzít v úvahu, počala běžet dne 12. dubna 1978, kdy bylo zahájeno řízení proti panu Z. u Okresního soudu v Savoně. Skončila nejpozději dne 29. ledna 1990, kdy se rozsudek odvolacího soudu stal konečným.
15. Přiměřenost délky řízení je třeba posuzovat s ohledem na kritéria zakotvená v judikatuře Soudu a ve světle okolností případu, které vyžadují globální posouzení.
16. Vláda upozornila na složitost faktů a právních otázek, jakož i na mimořádné přetížení příslušných soudů. Kromě toho stěžovatel nepožadoval, aby jeho případ byl posuzován rychleji. Pan Diana namítl, že takovýto krok by byl býval neefektivní, a stěžoval si na nedostatek personálu u Okresního soudu v Savoně.
17. Případ byl skutečně poněkud složitý, což bylo navíc zkomplikováno dne 5. června 1981, kdy byl

spojen se dvěma dalšími případy. Vyšetřování zabralo více než sedm let, během nichž nařídil vyšetřující soudce několik ústních jednání. Některá z nich se týkala snahy zajistit mimosoudní urovnání a strany způsobily odročení ústních jednání z 25. března a ze 16. dubna 1983, za což nelze činit odpovědným stát. V tomto okamžiku byl vyšetřující soudce přeložen a řízení zůstalo v nečinnosti do té doby, než byl vystřídán, přibližně o sedmáct měsíců později (17. června 1983 – 23. listopadu 1984).

K dalšímu dlouhému období stagnace v délce téměř dvacet jeden měsíc došlo u příslušného senátu okresního soudu (12. července 1985 až 8. května 1987).

Vláda upozornila, že u příslušných soudů došlo ke značnému návalu případů, avšak článek 6 § 1 ukládá smluvním stranám povinnost organizovat jejich právní systémy tak, aby jejich soudy mohly splnit jeho požadavky (viz, inter alia, rozsudek ve věci *Vocaturò v. Itálie* ze dne 24. května 1991, Serie A č. 206-C, str. 32, § 17).

Je pravdou, že potom již řízení probíhalo přijatelnou rychlostí, takže rozsudek okresního soudu byl zaregistrován v soudní kanceláři dva a půl měsíce po jeho vynesení a rozsudek odvolacího soudu dvacet pět dní poté, co byl vynesen.

18. Nicméně Soud nemůže v daném případě pokládat toto časové prodlení za „přiměřené“. Proto zde došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

19. Aplikace článku 50 Úmluvy

20. Podle článku 50:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda

2. Pan Diana především požadoval 100 000 000 italských lir jako náhradu hmotné škody a kompenzaci morální újmy, jejíž výši blíže neuvedl.

Podle názoru Vlády pan Diana neutrpěl žádnou hmotnou škodu; pokud jde o morální újmu, pak samotné konstatování faktu, že došlo k porušení, by mělo být dostatečným spravedlivým zadostiučiněním ve smyslu článku 50.

21. Neexistuje žádný důkaz pro to, že konstatované porušení způsobilo stěžovateli hmotnou škodu. Oproti tomu však stěžovatel musel utrpět do určité míry morální újmu, za niž mu Soud přiznává na základě principu spravedlnosti náhradu ve výši 2 000 000 lir.

22. Náklady a výdaje

23. Pan Diana rovněž požadoval 10 000 000 italských lir jako náhradu nákladů a výdajů vynaložených před orgány Úmluvy.

S ohledem na důkazy, jež má k dispozici, a na judikaturu v této oblasti přiznává Soud z tohoto titulu náhradu ve výši 2 000 000 lir.

1. Úroky

2. Komise vyzvala Soud, aby stanovil pro Vládu, která se k této otázce nevyjádřila, pevnou lhůtu pro splnění tohoto rozsudku a aby upravil placení úroků pro případ, že Vláda tuto lhůtu nedodrží.

3. První z těchto návrhů je v souladu s praxí, již se Soud přidržuje od října 1991.

Pokud jde o druhý návrh, Soud nepokládá za vhodné vyžadovat v daném případě jakékoli placení úroků, a to zejména proto, že to stěžovatel nepožadoval.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Potvrzuje, že došlo k porušení článku 6 § 1;
2. Potvrzuje, že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců 2 000 000 (dva milióny) italských lir jako náhradu morální škody a 2 000 000 (dva milióny) italských lir jako náhradu nákladů a výdajů;
3. Zamítá zbývající část požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 27. února 1992.

Rolv RYSSDAL

tajemník

Marc-Andé EISSEN

předseda